

NAAR GROEPSVERENIGINGEN MET BEHEERSTICHTINGEN

Inleiding

De landelijke raad van Scouting Nederland heeft besloten de juridische structuur van Scouting Nederland aan te passen. Thans maken de plaatselijke groepen deel uit van Scouting Nederland. Juridisch gezien vormt elke groep een zogenaamde informele vereniging.

Aan een informele vereniging kleven belangrijke nadelen, waaronder:

- bestuursleden zijn persoonlijk aansprakelijk voor tekorten naast de informele vereniging;
- een informele vereniging kan geen registergoederen (panden) verkrijgen of erfgenaam zijn.

Besloten is de bestaande informele verenigingen om te vormen tot (formele) verenigingen waaraan de nadelen als hiervoor omschreven niet kleven. In het kader van de omvorming zullen alle bestaande stichtingen worden omgevormd tot beheerstichtingen.

Voor het juridisch traject wordt thans een handleiding met stappenplan opgesteld om ieder van de groepen door het traject van de omvorming te voeren. De hele herstructureringsoperatie zal plaatsvinden in 2007. Hieronder zal een aantal vragen met antwoorden aan de orde komen die naar aanleiding van de omvormingsslag zouden kunnen ontstaan.

1. Hoe ziet de huidige structuur van Scouting Nederland eruit

Scouting Nederland kent drie niveaus:

- Land;
- Regio;
- Groep.

De groepen zijn de eenheden waarin het Scouting spel wordt gespeeld en is een verzameling van leden (informele vereniging). Veel van de groepen hebben thans een groepsstichting om eigendom van panden in onder te brengen en de financiële gang van zaken van de groep te regelen. De groepen zijn vervolgens geografisch ondergebracht in regio's. Als overkoepelend orgaan fungeert Scouting Nederland.

Alle leden zijn naast het lidmaatschap van de groep tevens lid van Scouting Nederland (voorwaarde).

2. Waarom is destijds gekozen om te werken met stichtingen

De huidige structuur van Scouting Nederland kent een "lang" verleden. In de jaren 70 van de vorige eeuw was het relatief gecompliceerd om een formele vereniging (vereniging met volledige rechtsbevoegdheid) op te richten. Voor een dergelijke oprichting was een Koninklijk Besluit nodig. Om toch gebruik te kunnen maken van een rechtsvorm die beperking van aansprakelijkheid kan geven en die tevens eigendom kon verkrijgen is destijds uit voornamelijk praktische overwegingen gekozen voor de rechtsvorm stichting. Een aantal van de regio's heeft aansluiting gezocht bij deze praktijk binnen Scouting Nederland zodat ook regionaal opererende stichtingen bestaan.

Sinds geruime tijd is het oprichten van een vereniging aanzienlijk vereenvoudigd. De oprichting van een formele vereniging vindt thans plaats door het passeren van een notariële akte gevolgd door het inschrijven van de vereniging in het handelsregister. Er is thans dan ook geen reden meer om te kiezen voor de rechtsvorm stichting [zie ook 3].

3. Wat is het probleem met stichtingen

Op zich is de rechtsvorm stichting geen probleem. De stichting biedt (onder omstandigheden) bescherming tegen aansprakelijkheid van bestuurders en kan goederen in eigendom verkrijgen, waaronder registergoederen. Een belangrijke beperking van de stichting is dat er een zogenaamd "ledenverbod" geldt. Op grond van de wet mag de stichting geen leden hebben. Door dit wettelijk verbod wordt de stichting ook wel eens gekwalificeerd als de minst democratische rechtsvorm.

Deze kwalificatie past niet bij Scouting Nederland die opereert vanuit een democratische structuur. Omdat er nu al feitelijk door veel stichtingen wordt geopereerd als een vereniging is er veel voor te zeggen de juridische structuur in overeenstemming te brengen met de werkelijkheid van alle dag. Het vorenstaande geldt te meer omdat er al een voorbeeld in de rechtspraak bekend is waarin de stichting juridisch verantwoordelijk en aansprakelijk is gehouden voor handelingen van een groep. De stichting fungeerde immers als een vereniging.

4. Wat gebeurt er met de bestaande stichtingen

De bestaande stichtingen worden omgevormd tot beheerstichtingen. De thans bestaande stichtingen zijn vaak de huurders of eigenaren van de gebouwen en locaties die door de groepen worden gebruikt.

Het is onwenselijk om in deze situatie verandering te brengen omdat dit vaak aanleiding zou geven tot bijvoorbeeld heffing van overdrachtsbelasting. Daarnaast is het scheiden van de eigendom van de goederen van een groep (door deze in een stichting onder te brengen) van de feitelijke uitoefening van het Scoutingspel (vereniging) uit oogpunt van beperking van aansprakelijkheid aan te bevelen. In de regel zal over en weer geen aansprakelijkheid bestaan zodat de goederen, waaronder het pand uit de risicosfeer van de activiteiten van de groep blijven.

Om de structuur landelijk te uniformeren en de organisatie te vereenvoudigen worden de bestaande stichtingen omgevormd tot beheerstichtingen. Gezien de feitelijke band tussen stichting en vereniging is een belangrijk onderdeel van de (nieuwe) statuten van de beheerstichting het vastleggen van die band zodat het risico van verwijdering/afdrijven tussen vereniging en stichting wordt verkleind/beperkt.

Het vorenstaande wordt vormgegeven door de wijze van samenstelling en benoeming van het bestuur van de stichting op uniforme wijze te regelen en vast te leggen.

5. Wat is het voordeel van een vereniging

Een vereniging kent een democratische organisatiestructuur die goed past bij het feitelijk functioneren van de Scouting groepen. Het democratisch gehalte van de vereniging wordt vormgegeven doordat het bestuur van de vereniging wordt benoemd en ontslagen door de leden en uit de leden, te weten de groepsraad. Door deze bevoegdheid hebben de leden (indirect) een belangrijke invloed op het beleid. Uiteraard voorziet de vereniging tevens in de algemene voordelen van een rechtspersoon [zie ook 6].

6. Waarom is rechtspersoonlijkheid nodig en kunnen de groepen niet gewoon onder Scouting Nederland blijven functioneren

Belangrijke voordelen van het werken met een rechtspersoon zoals een formele vereniging of een stichting zijn:

- het feit dat bestuurders van een formele vereniging in beginsel niet persoonlijk aansprakelijk zijn (behoudens wanbestuur);
- een rechtspersoon kan eigenaar zijn van goederen zoals bijvoorbeeld het pand van de groep;

- een rechtspersoon kan erfgenaam zijn en op deze wijze erfenissen verkrijgen;
- naar buiten toe optreden door het sluiten van contracten of verkrijgen van subsidies is eenvoudiger omdat rechtspersonen zijn ingeschreven in het handelsregister en een afgescheiden vermogen hebben (afgescheiden van het vermogen van de bestuurders).

Met voormelde opsomming is al (voor een deel) een antwoord gegeven op de vraag waarom aanpassing van de structuur nodig is. Met name het punt van de persoonlijke aansprakelijkheid van bestuursleden moet worden aangepakt. Dit laatste geldt te meer nu maatschappelijk de tendens bestaat om eerder over te gaan tot aansprakelijkstelling.

7. Waarom worden bestaande stichtingen niet omgezet in groepsverenigingen

Het antwoord op deze vraag heeft twee aspecten, te weten:

1. Door te werken met een beheerstichting die gerechtigd is tot de goederen van de groep met daarnaast een vereniging waarin het Scoutingspel wordt gespeeld is de aansprakelijkheid optimaal beperkt. De stichting is niet aansprakelijk voor schulden of verplichtingen van de vereniging en vice versa [zie ook 4].
2. Omzetting van een stichting is juridisch relatief gecompliceerd en kostbaar. Voor de omzetting van een stichting in een vereniging is rechterlijke machtiging nodig. Deze kan worden verkregen op basis van een verzoekschrift procedure bij de rechtbank (kosten aspect griffierecht). Door te werken met separate verenigingen en stichtingen wordt dit voorkomen.

8. Wat verandert er feitelijk in de organisatie van de groepen

Feitelijk verandert er niet zoveel, alleen het juridisch kader wordt aangepast. Het groepsbestuur van de informele vereniging thans opererend onder Scouting Nederland, wordt het groepsbestuur van de formele vereniging. De taken veranderen in beginsel niet. In de situatie waarin er een beheerstichting is, is de taak van het bestuur van de groep primair gericht op het Scoutingspel en de ontwikkeling van de groep. Uiteraard zal er wel een ledenadministratie dienen te zijn en een boekhouding. Deze boekhouding zal echter relatief eenvoudig zijn in die zin dat er contributie van de leden wordt geïnd en faciliteiten van de stichting worden "ingekocht". De financiële en administratieve werkzaamheden zullen dan in de regel worden uitgevoerd in de beheerstichting.

In de gevallen waar er geen beheerstichting is heeft het bestuur van de groep tevens de financieel/administratieve taken. Dit laatste is nu echter ook al het geval dus ook in die situatie veranderd nagenoeg niets.

Het vorenstaande is een algemene omschrijving welke in de praktijk van bepaalde groepen anders kan zijn.

9. Kan ik als groep al anticiperen op de omvormingsoperatie

Om de omvormingsoperatie efficiënt te kunnen laten verlopen is het van belang dat (alle) groepen de door Scouting Nederland in overleg met de notaris opgestelde handleiding en stappenplan volgen. De notaris zal gefaseerd in 2007 ieder van de groepen de handleiding met stappenplan, notulen, handelsregisterformulieren etcetera toezenden. Deze stukken zullen zoveel mogelijk worden afgestemd op de concrete omstandigheden van de desbetreffende groep/stichting.

Omdat omzetting/statutenwijziging juridisch een (zeer) formele procedure is met aardig wat vormeisen is het van belang het stappenplan nauwgezet te volgen. In verband hiermee is het verstandig niet zelf te anticiperen en te wachten op de stukken die in de loop van 2007 worden aangeleverd.

10. Wie draagt de kosten van de omvormingsoperatie

De kosten van de omzetting van de informele vereniging in een formele vereniging en de wijziging van de statuten van de beheerstichtingen komen voor rekening van Scouting Nederland.